

AMERIKA, AMERICA

over emigranten naar de Verenigde Staten van Amerika
een serie artikelen door **Willem Keeris**

Deel X, de Kruisheren (deel 1)

Al voordat er groepen katholieken naar Amerika emigreerden, gingen er katholieke priesters naartoe om te missioneren, niet alleen maar vanuit Nederland, maar vooral ook vanuit andere landen in West Europa. Na het begin van de groepsemigratie werd de behoefte aan priesters en geestelijken echter groter, omdat er nu ook immigranten waren die zielzorg behoefden. Behalve dat er seculiere priesters gingen, waren er ook kloosterorden die een voet aan de grond wilden krijgen in Amerika.

De eerste orde die na het begin van de massale emigratie, een poging deed om in Amerika een klooster te stichten, waren de Kruisheren die hier een klooster hadden in Uden en St. Agatha. In 1840 werd het verbod om novicen aan te nemen door koning Willem II opgeheven. De in Uden geboren Henricus van den Wijmelenberg, die al in 1823 priester was gewijd, trad meteen in bij de kruisheren en werd het volgende jaar commissaris-generaal van de orde. Onder zijn leiding groeide de orde, die

toen nog maar enkele leden telde, en werden er nieuwe kloosters gesticht.

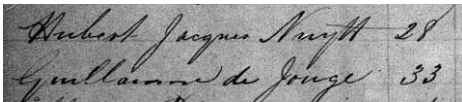
Al in december 1849 schreef Van den Wijmelenberg een brief aan de eerste bisschop van Milwaukee in Wisconsin, de Zwitser John Martin Henni, over het stichten van een klooster. Henni antwoordde in februari 1850 dat hij op zoek was naar hulp i.v.m. het steeds groeiende aantal Nederlandse kolonisten in zijn bisdom. Veel van deze immigranten waren bekenden van de kruisheren, die bezorgd waren om hun spiritueel welzijn. In totaal zijn er in de eerste jaren 5 kruisheren en 4 broeders naar Amerika gegaan. In maart 1850 schreef Van den Wijmelenberg aan Henni dat hij 2 kruisheren zal sturen. Het Bevolkingsregister vermeldt dat 20 augustus 1850 Willem de Jonge en Hubertus Jacobus Nuijts vanuit Uden naar Noord Amerika vertrekken.

Willem (William) de Jonge werd geboren op 6 januari 1817 te Ovezande, Zuid-Beveland, Zeeland en was in 1840

ingetreden in het klooster te Uden, werd in 1841 geprofest en in 1842 tot priester gewijd. Van 1845 tot 1849 was hij sub-prior en novicemeester in Uden.

Hubertus Jacobus (Hubert) Nuijts werd geboren op 10 maart 1823 te Bergeijk en verhuisde met zijn moeder en andere kinderen in 1827 naar Uden, waar hij opgroeide. In 1845 trad hij in bij de kruisheren (De Jonge was toen novicemeester), werd in 1846 geprofest in Uden en in 1848 tot priester gewijd.

Mogelijk na een tussenstop in Diest, maakten deze twee kruisheren de overtocht aan boord van de *Havre*, die vertrok uit Le Havre, Frankrijk en op 8 oktober 1850 aankwam in New York. Aan boord bevond zich ook de 61-jarige Joannes Verstegen uit Zeeland, vader van Arnoldus.

Hubertus Jacobus Nuijts 28
Guillaume de Jonge 33

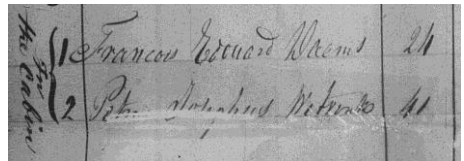
De Jonge en Nuijts gingen eerst naar Henni in Milwaukee en werden door hem geplaatst in *Franciscus Bosch*, het latere Hollandtown, waar velen bekend waren met de kruisheren. Na het overlijden in 1851 in Green Bay van de Boekelse kapelaan Gerardus van den Heuvel (geboren in Uden en broer van de prior van Maaseik), werden De Jonge en Nuijts door de bisschop overgeplaatst naar de parochie *St. John the Evangelist* aldaar, de oudste Katholieke parochie in Wisconsin, en bedienden vandaar vele missies, o.a. in Hollandtown.

In mei 1851 gingen er opnieuw twee kruisheren, Edward Daems en broeder Petrus Josephus Witvens. Van den Wijmelenberg stuurde ze naar "ons

klooster" in het bisdom van Milwaukee, maar dat klooster was er nog helemaal niet.

Francis Eduard (Edward) Daems werd geboren op 28 augustus 1826 te Schaffen in België, enkele kilometers ten noordoosten van het in 1845 nieuw gestichte kruisheren-klooster in Diest. In 1846 trad hij daar in, werd in 1847 geprofest te Uden (waar De Jonge novicemeester was) en in 1850 priester gewijd.

Petrus Josephus (Peter) Witvens werd gedoopt op 17 maart 1810 te Riethoven. In 1846 trad hij in en werd in 1847 geprofest te Uden. Hij was de eerste broeder die naar Amerika ging, waar hij metgezel en assistent van Daems was.

Francis Eduard Daems 26
Petrus Josephus Witvens 41

Deze twee maakten de overtocht aan boord van de *Mosambique*, die vertrok uit Rotterdam en op 18 juni 1851 aankwam in New York, vanwaar ze eerst naar de bisschop van Detroit gingen en vandaar naar Henni in Milwaukee. Deze stuurde ze naar Little Chute, om Van den Broek te helpen. Ze kwamen daar begin september 1851 aan, twee maanden voordat Van den Broek in hun bijzijn zou overlijden.

De Jonge (die door Van den Wijmelenberg als overste van de kruisheren in Amerika werd gezien) werd door de bisschop benoemd als pastoor in Little Chute; Nuijts ging ook mee, zodat

nu alle 4 de kruisheren samenwoonden. Was dit het begin van het door Van den Wijmelenberg verlangde klooster?

De situatie duurde echter niet lang. In 1852 gingen Daems en Witvens op verlangen van Henni naar Bay Settlement en in 1853 werd Nuijts benoemd als pastoor in Manitowoc Rapids, hemelsbreed ongeveer 50 kilometer oost-zuidoost van Little Chute. Schijnbaar kon bisschop Henni niet goed zijn keuze bepalen want in 1854 werd ook De Jonge overgeplaatst van Little Chute naar Manitowoc Rapids en gingen Daems en Witvens terug naar Little Chute.

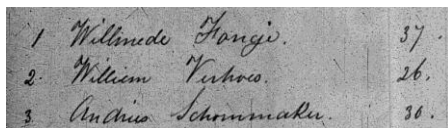
Het is niet geheel duidelijk waarom, maar in 1854 ging De Jonge terug naar Nederland; mogelijk was dat om te overleggen over de stichting van een klooster in Wisconsin en waarom dat, tot op dat moment, niet was gelukt. Is de rol van Henni toen ook besproken?

Later dat jaar, op 24 augustus 1854, overleed Witvens te Little Chute, op 44-jarige leeftijd. Daems noteerde dat in het overlijdensboek van de kerk. Hij werd op het plaatselijk kerkhof naast de kerk begraven, waarschijnlijk in de nabijheid van Van den Broek. Hij was de eerste kruisheer die in Amerika overleed.

Na een briefwisseling met Henni stuurde Van den Wijmelenberg in 1855 De Jonge, die intussen hersteld was van een ziekte, terug naar Wisconsin, samen met Wilhelmus Cornelis Verhoeff en broeder Hendricus Johannes Schoenmakers.

Wilhelmus Cornelis (William) Verhoeff werd geboren op 18 september 1828 te Utrecht, trad in bij de kruisheren en werd geprofest in 1849 te Uden en in 1852 tot priester gewijd.

Hendricus Johannes (Henry) Schoenmakers werd geboren op 31 oktober 1818 te Uden, was in 1845 ingetreden in het klooster in Diest en werd aldaar in 1846 geprofest.

1	William Verhoef.	37.
2	William Verhoef.	26.
3	Antonie Schoenmakers.	30.

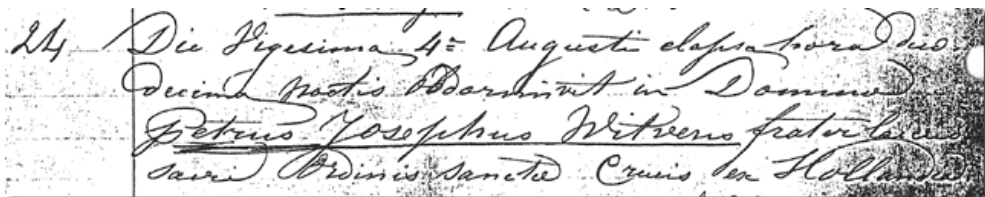
Deze drie maakten de overtocht aan boord van de *Von Bosse*, die vertrok uit Rotterdam en op 9 mei 1855 aankwam in New York. De Jonge en Schoenmakers gingen samen naar Manitowoc Rapids en Verhoeff naar Little Chute om Daems te assisteren.

In de loop der tijd was er enige onenigheid ontstaan tussen met name De Jonge en Daems over waar er een klooster gesticht zou moeten worden.

Wordt vervolgd.

Meer weten?

Jerome W. Rausch, O.S.C., *The Crosier Story* (Crosier Press, Onamia, Minnesota, 1960)

24 Die Vigilia 4ta Augusti clapsoraria die
secundum fratris Adami in Dammas
Petrus Josephus Witvens frater laicus
sacerd. Ordinis sancti Crucis ex Hollandia